

DUM č. 15 v sadě

15. Bi-1 Biologie člověka

Autor: Aleš Broulík

Datum: 12.06.2014

Ročník: 7AV

Anotace DUMu: Digitální učební materiál je koncipován jako doplněk a podpora výkladu učitele v rámci tematického celku Endokrinní soustava (význam a funkce, žlázy, hormony, hypofýza).

Materiály jsou určeny pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ENDOKRINNÍ SOUSTAVA I

© Aleš Broulík, GML

- soustava žláz (s vnitřním vyměšováním)
- podílí se na řízení organismu

řízení látkové (humorální) prostřednictvím hormonů – pomalé a difuzní působení

řízení nervové – rychlé a přesné

Funkce endokrinní soustavy

- zajišťuje růst
- zajišťuje rozmnožování
- zajišťuje celkový metabolismus
- udržuje homeostázu
- zajišťuje hospodaření s vodou a ionty

Žlázy

- skupiny buněk vytvářející a uvolňující chemické látky

A.exokrinní žlázy (potní, mazové, ...)

B.endokrinní žlázy

produkce hormonů

Hormony

- označeny v roce 1906
- vylučovány přímo do krve
- působí na živé buňky (porovnej s enzymy)
- účinné již ve velmi malé koncentraci
- působení přímé (uvnitř buňky) a nepřímé (cytoplazmatická membrána), systém zámečklíč
- účinkují pomalu a dlouhodoběji (minuty až týdny)
- vysoká specifita

Rozdělení hormonů

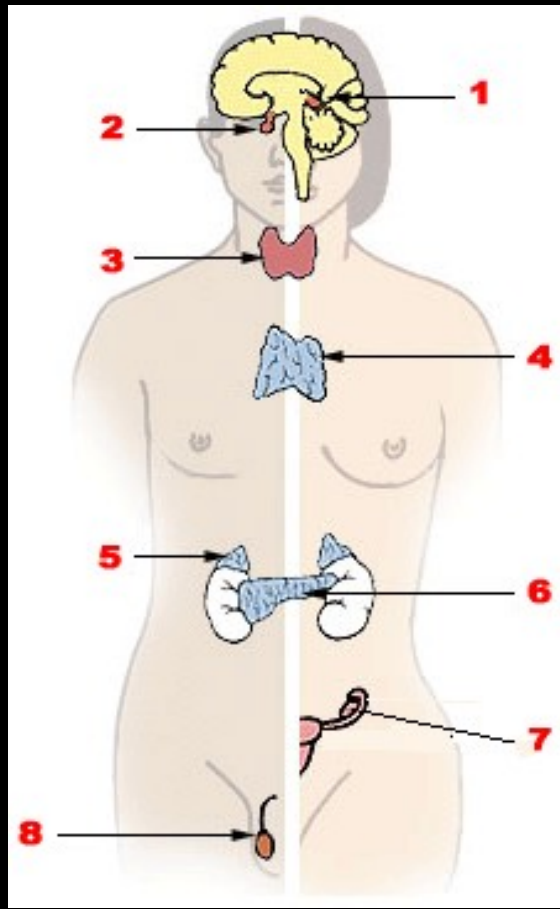
a) podle místa vzniku

- 1.tkáňové hormony (gastrin, sekretin, EPO)
- 2.hormony endokrinních žláz

b) podle složení

- 1.bílkovinné hormony (inzulin)
- 2.steroidní hormony (testosteron)
- 3.deriváty aminokyselin (adrenalin)
- 4.glykoproteinové hormony (tyreotropin)

Endokrinní soustava

1. šišinka
2. hypofýza (podvěsek mozkový)
3. štítná žláza, příštítná tělíska
4. brzlík
5. nadledviny
6. slinivka břišní
7. vaječníky
8. varlata

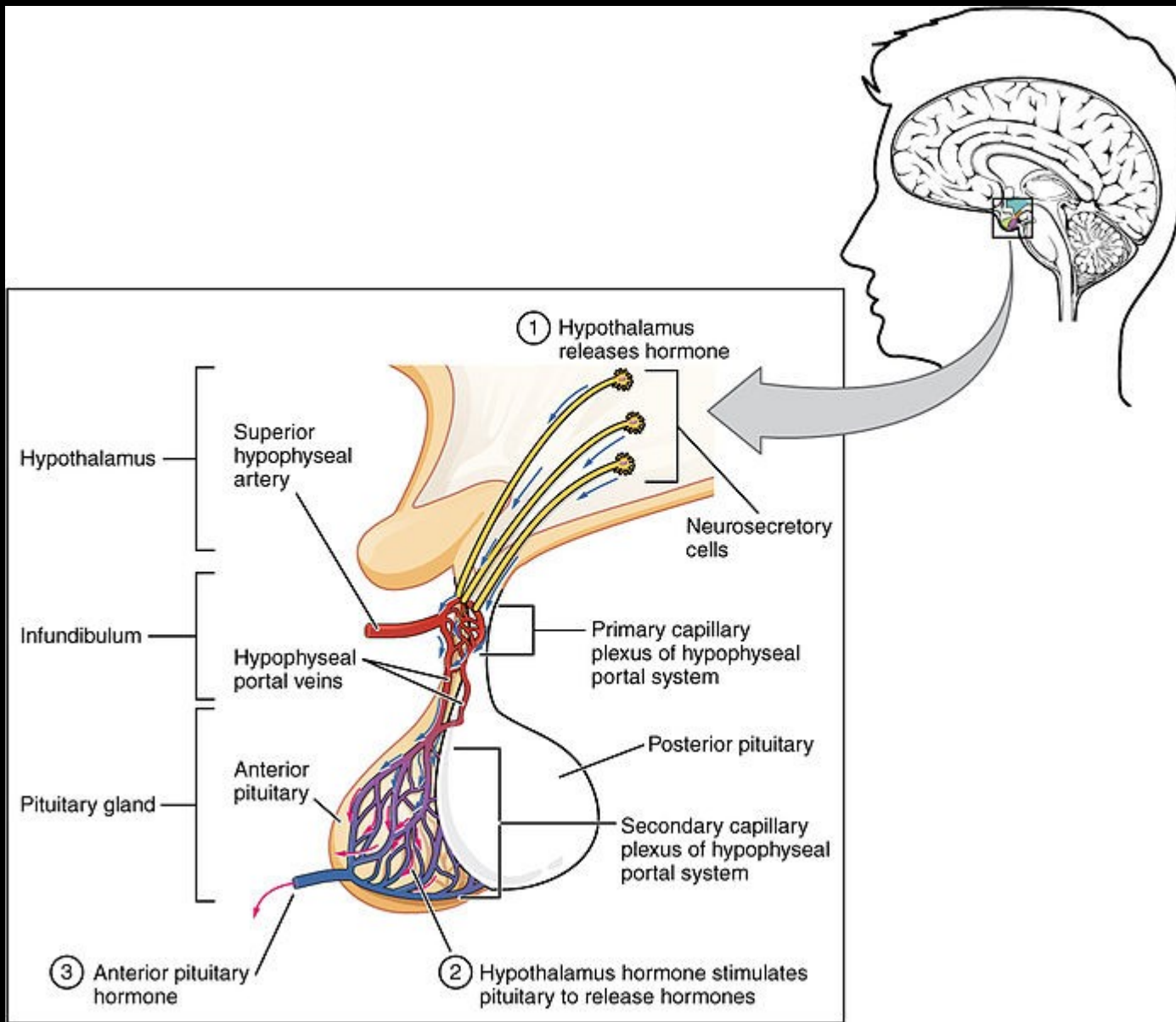

Hypofýza (podvěsek mozkový)

- uložena v tureckém sedle kosti klínové
- velikost cca 1 cm
- stopkou spojena s hypotalamem
- řídící endokrinní žláza
- složena z:

1.adenohypofýza

2.neurohypofýza

Adenohypofýza

- přední část hypofýzy
- sekrece řízena z hypotalamu (hypofýzotropní hormony – stimulující a tlumící)
- šest hormonů

somatotropin a prolaktin

kortikotropin, thyrotropin, folitropin
a lutropin

Somatotropin

- stimulace syntézy bílkovin
- stimulace růstu dlouhých kostí

gigantismus

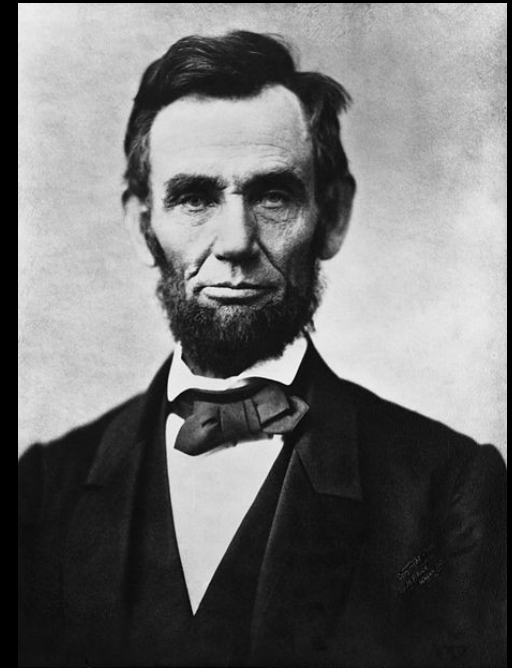
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Robert_Wadlow.jpg

nanismus

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Thomas_Dilward_-_Brady-Handy.jpg

akromegalie

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Abraham_Lincoln_head_on_shoulders_photo_portrait.jpg

Lutropin

- stimuluje růst mléčné žlázy
- spouští a udržuje tvorbu mléka
- omezuje tvorbu ženských pohlavních hormonů

Kortikotropin

- řídí činnost kůry nadledvin
- stimuluje tvorbu a sekreci kortizolu

Thyreotropin

- řídí činnost štítné žlázy
- podílí se na zachycování jodu

Folitropin

- spermatogeneze, růst folikulů, tvorba estrogenů

Lutropin

- růst folikulů, ovulace, stimulace tvorby testosteronu

Neurohypofýza

- zadní lalok hypofýzy, netvoří hormony, „uskladňuje“ hormony tvořené v hypotalamu

Antidiuretický hormon

- zpětná resorpce vody v ledvinách

Oxytocin

- stahy hladkého svalstva (porod, kojení)